

Received / Geliş
30.11.2017

Article History
Accepted / Kabul
16.02.2018

Available Online / Yayınlanma
20.03.2018

PLANT NAMES AND STRUCTURE IN CALFA FRENCH-OTTOMAN TURKISH DICTIONARY

CALFA FRANSIZCA-OSMANLI TÜRKÇESİ SÖZLÜĞÜNDE BİTKİ ADLARI VE KURULUŞ BİÇİMLERİ¹

Ayhan BAYRAK²

Abstract

The names of the plants have very important place in Turkish vocabulary as it is on every language identification of plant names of historical periods and examination of their structure Turkish's presence of speech, the power of expression; has a very important value in that it shows the nature of the word existence and the ways in which it follows the new situations and concepts. In this study, Turkish plant names and structure in the Calfa French-Ottoman Turkish Dictionary, which gave important clues about the recent Ottoman Turkish vocabulary, were discussed. In the dictionary, more than three hundred fifty plants have been identified. One hundred eighty one of these plant names consists of one word and one hundred seventy seven of them is compound word. One hundred and seventy three of plant names are simple word, eight are derivative. Only five of the plant names in the structure of noun phrase are in Persian form. This shows that, contrary to what is thought in Ottoman Turkish, is that the Arabic and Persian influence is very little, but that more words are followed instead of deriving from the roots or bodies that correspond to the new concepts.

Key words: Calfa French-Ottoman Turkish Dictionary, plant names, structure.

Özet

Her dilde olduğu gibi Türkçede de bitki adlarının söz varlığı içinde çok önemli bir yeri vardır. Tarihi dönemlerine ait bitki adlarının ortaya çıkarılması, kuruluş biçimlerinin incelenmesi Türkçenin söz varlığını, ifade gücünü; söz varlığının niteliğini, yeni durum ve kavramları karşılamada takip ettiği yolları göstermesi bakımından çok önemli bir değer taşımaktadır. Bu çalışmada son dönem Osmanlı Türkçesi söz varlığı hakkında önemli ipuçları veren Calfa Fransızca-Osmanlı Türkçesi Sözlüğü'nde yer alan Türkçe bitki adları ve kuruluş biçimleri ele alınmıştır. Sözlükte üç yüz elliden fazla Türkçe bitki adı tespit edilmiştir. Bu bitki adlarından yüz seksen biri tek kelimedendir, yüz yetmiş yedisi ise birleşik kelimelerden oluşmaktadır. Tek kelimedendir oluşan bitki adlarından yüz yetmiş üçü basit, sekizi ise türemiş kelimedir. Birleşik kelime kuruluşundaki bitki adlarından sadece beşi Farsça tamlama şeklindedir. Bu durum Osmanlı Türkçesinde sanılanın aksine Arapça ve Farsça etkisinin çok az olduğunu, yeni kavramlara karşılık bulunurken kök veya gövdelerden kelime türetme yerine daha çok kelime birleştirme yolunun izlendiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Calfa Fransızca-Osmanlı Türkçesi Sözlüğü, bitki adları, kuruluş biçimleri.

¹Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi ev sahipliğinde RESSCONGRESS tarafından düzenlenen I. Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş hâlidir.

²Doktora Öğrencisi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, ayhan_bayrak@hotmail.com

Giriş

Bir dildeki bitki adları söz varlığı içinde çok önemli bir yere sahiptir. İnsanoğlunun doğup büyüdüğü, geliştiği, şekillendiği, şekil verdiği topraklar üzerinde yetişen, yetiştirilen sayısız bitkiler vardır. Bu bitkiler beslenme, eczacılık, kozmetik, kimya, ısınma, barınma ve korunma gibi çok değişik alanlarda kullanılmaktadır. Bir bakıma insanoğlunun varlığı, hayatını idame ettirmesi bu bitkiler sayesinde. Bitkilerin insan yaşamındaki vazgeçilmezliği, her dilde bitki adlarıyla ilgili terminolojiyi de zengin bir alan durumuna getirmiştir (Önler, 2004: 273). Aksan, insanın çevresinde yer alan, onun yaşamıyla yakından ilgili bulunan bitkileri bir dilin temel sözcükleri ya da çekirdek sözcükleri arasında saymaktadır (2004: 26). Bitki adlarının bir dilin temel söz varlığını oluşturan önemli unsurlardan biri olduğu çok rahatlıkla söylenebilir.

Tarihî dönemlere ait bitki adlarını ortaya çıkarmak için belli başlı eserlerden, özellikle de tıp ve eczacılık metinlerinden, kitaplarından kaynak olarak yararlanılabilir. Bunun yanında başvurulabilecek kaynaklar arasında sözlükler de yer alır.

Türkçe bitki adları üzerine bugüne kadar birçok inceleme, araştırma yapılmış; makale ve kitap yazılmıştır. Gerek tarihî dönemlere gerekse çağdaş dönemlere ait çalışmalarda Türkçe bitki adlarının değişik özellikleri üzerinde durulmuştur.

Öztürk (2005), *Kutadgu Bilig'de Bitki Adları* adlı çalışmasında eserde temel ve yan anlamlarda kullanılan on yedi bitki adı tespit ederek bu bitki adlarının geçtiği beyitleri de göstermiş; *Clauson, Doerfer, Sevortyan* gibi etimolojik sözlüklerde yer alan şekillerini belirtmiştir.

Gürlek (2011), *'Alâ'im-i Cerrâhîn'de Geçen Bitki Adları* adlı çalışmasında söz konusu eserde üç yüz kırk dört bitki adını bazı açıklamalarla günümüzdeki karşılıklarını da göstererek listelemiştir.

Küçükler (2010), *Lügat-i Müşkilât-ı Eczâ'da Türkçe Bitki Adları* çalışmasında söz konusu eserde dört yüz on yedi adet Türkçe bitki adını alfabetik sırayla listelemiş ve bazı açıklamalarla bu bitkilerin günümüz Türkçesindeki karşılıklarını vermiştir.

Önler (1990), *XIV. ve XV. Yüzyıl Anadolu Türkçesi Botanik Terimleri* adlı çalışmasında söz konusu tarihlere yazılmış beş eserden beş yüz yetmiş Türkçe bitki adı tespit edilip bunların Latince karşılığını parantez içinde vermiş, Türkçe olanlarının Eski Türkçede kullanılıp kullanılmadığını, yabancı kökenli olanlarının Arapça ve Farsçadaki biçimini, varsa anlam farklılıklarını belirtmiş, çalışmanın sonuna da Latince dizin eklemiştir.

Şahin (2007), *Câmi'ü'l-Fürs Örneğinde XVI. Yüzyıl Bitki İsimleri* adlı eserinde söz konusu eserdeki Türkçe bitki adlarının morfolojik ve semantik yapılarının ortaya konması gerektiğini belirterek Türkçe bitki adlarını alfabetik sırayla vermiş, ardından bunların Latince isimlerine göre dizinini yapmıştır.

Baytop (2015), *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü* adlı eserinde Türkiye'de kullanılan bitki adlarını listelemiştir. Bu listede dört bin civarında Türkçe, bin üç yüz kadar da Latince bitki adı bulunmaktadır. Yazar Türkçe bitki adlarını alfabetik sırayla verirken bitkinin Latince karşılığını ve hangi yörede yetiştiğini de belirtmiştir.

Uç (2009), *Kıbrıs Ağzı Bitki Adları (I)* adlı çalışmasında Kıbrıs'a özgü altmıştan fazla bitki adı tespit ederek bu bitki adlarını biçim olarak yalın, türemiş, birleşik yapı ve tamlamaların dışında kalan bitki adları olmak üzere dört ana başlık altında incelemiştir.

Alkayış (2007), *Türkiye Türkçesinde Bitki Adları* adlı doktora tezinde, bitkilerin adlandırma yolları ile etimolojik ve morfolojik yapılarını ele almış, ayrıca eserin sonunda Türkiye Türkçesindeki bitki adlarını bir sözlük hâlinde vermiştir.

Bu çalışmada, orijinal adı *Dictionnaire De Poche Français-Turc* (1869) olan *Calfa Fransızca-Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*'nde geçen bitki adları ve bu adların kuruluş biçimleri ele alınmıştır.

İnceleme konusu yapılan eserin müellifi aslen İstanbullu olan Ermeni asıllı Oryantalist Ambroise Calfa'dır. Paris'te Latin harfleriyle yazılan ve birçok baskısı yapılan bu eser son dönem Osmanlı Türkçesinin önemli kaynaklarından biridir. Eserde 16187 madde başı Fransızca kelime ve bu kelimelerin Türkçe karşılıkları verilmektedir. Eserde Türkçe kelimelerin de Latin harfleriyle verilmiş olması Arap alfabeli imlada şüpheye düşülen birçok noktada kelimelerin gerçek şekillerini ortaya çıkarmada büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

Sözlükte yer alan Türkçe bitki adları Osmanlı Türkçesinin söz varlığını, ifade gücünü, söz varlığının niteliğini, yeni durum ve kavramları karşılama takip ettiği yolları göstermesi bakımından çok önemli bir değer taşımaktadır.

Günümüzde ve Calfa'nın yazıldığı döneme ait *Bianchi*, *Hindoğlu* gibi Fransızca-Osmanlı Türkçesi sözlüklerinde bir bitki ve bu bitkinin meyvesini karşılamak için aynı sözcük kullanılmaktadır. Bundan dolayı bu çalışmada bitki adlarıyla birlikte bitkilerin meyveleri de kapsama alınmıştır.

Calfa Fransızca-Osmanlı Türkçesi Sözlüğü'nde üç yüz elliden fazla Türkçe bitki adı tespit edilmiştir. Bazı bitki adlarında küçük imla farklılıkları göze çarpmaktadır. Mesela *üves*, *üvez*; *kaun*, *kavun* gibi. Çalışmaya bunlardan sadece bir şekil alınmıştır.

Calfa Sözlüğü'nde Türkçe kelimelerin imlasında farklı bir sistem kullanılmıştır. Aşağıda, sözlükte farklılık gösteren harflerin karşılıdığı Türkçe sesler gösterilerek bu seslerin geçtiği sözcüklere örnek verilmiştir.

<u>Calfa</u>		<u>Türkçe</u>		
ia	--->	â	inkiar	---> inkâr
dj	--->	c	avdje	---> avcı
tch	--->	ç	tcheban	---> çıban
é	--->	e	vérmék	---> vermek
kh	--->	h	kharab	---> harab
e	--->	ı	kerek	---> kırık
gh	--->	g/ğ	ghalib	---> galib
			doghourma	---> doğurma
eu	--->	ö	beulmék	---> bölmek
c,ç	--->	s	maceva	---> masıva
			maça	---> masa
ch	--->	ş	chou	---> şu
ou	--->	u	boulmak	---> bulmak
u	--->	ü	kul	---> kül
i,î	--->	y	kiahia	---> kâkya
			eutéié	---> öteye
ï	--->	yı	sofraï	---> sofrayı

i	--->	iy	djéntiana	--->	centiyana
gueu	--->	gö	gueuz	--->	göz
gué	--->	ge	guélmék	--->	gelmek
gui	--->	gi	guirdab	--->	girdab

Kuruluşları Bakımından Osmanlı Türkçesinde Bitki Adları

Sözlükte yer alan Türkçe bitki adları kuruluşları bakımından *Tek Kelimeden Oluşan Bitki Adları* ve *Birleşik Kelime Yapısında Bitki Adları* olmak üzere iki ana başlık altında ele alınmıştır. Bu ana başlıklarda toplanan bitki adları daha sonra kendi içinde alt gruplara ayrılmıştır.

1. Tek Kelimeden Oluşan Bitki Adları

Calfa Fransızca- Osmanlı Türkçesi Sözlüğü'nde tek kelimeden oluşan yüz seksenden fazla bitki adı tespit edilmiştir. Bu tek kelimeden oluşan bitki adlarının büyük bir kısmı basit kelime şeklindedir. Az da olsa fiil veya isme getirilen yapım ekleriyle türemiş bitki adları da vardır.

Tek kelimeden oluşan bitki adları basit ve türemiş yapıları bitki adları olmak üzere iki grupta incelenmiştir.

1.1. Basit Yapılı Bitki Adları

Calfa Fransızca- Osmanlı Türkçesi Sözlüğü'nde basit yapıları yüz yetmiş üç bitki adı tespit edilmiştir. *Karnabehar, abdilleziz* gibi aslı Arapça veya Farsça tamlama şeklinde olan bazı bitki adlarının kalıplaşarak basit kelime gibi kullanım bulduğu görülmektedir. Yine buna benzer şekilde *diken, üzüm* gibi bitki adları da bu grupta toplanmıştır. Bu kelimelerin kökleri *dik-*, *üz-* fiillerine gitmektedir (Gülensoy, 2007: 283-1008). Fakat söz konusu bu kelimeler kök anlamlarından uzaklaştığı düşünülerek basit yapıları bitki adı olarak ele alınmıştır.

	Transkripsiyon	Orijinal Metin	Fransızca	s.n.
1.	kayisi	kaïci	abricot	2b
2.	zerdali	zêrdali		
3.	pelin	pélin	absinthe	3a
4.	akasya	akacia	acacias	3a
5.	öd	eud	aloès	12b
6.	badem	badém	amande	13a
7.	ananas	ananas	ananas	15a
8.	şakayık	chakaïk	anémone	15b
9.	anison	aniçon	anis	15b
10.	ağac	aghadj	arbre	20a
11.	enginar	énguinar	artichaut	22b
12.	patlican	patlidjan	aubergine	27a

13.	yulaf	youlaf	avoine	31b
14.	halıc	haledj	azerole	32b
15.	haziran	haziran	bambou	34b
16.	muz	mouz	banane	34b
17.	fesliyen	fésliyén	basilic	36b
18.	bergamot	bérgamot	bergamote	39a
19.	pancar	pandjar	bettrave	39b
20.	çükündür	tchukundur		
21.	şimşir	chimchir	buis	51a
22.	çalı	tchale	buisson	51a
23.	kakauh	kakaouh	cacao	52a
24.	kahve	kahvé	café	52b
25.	papadya	papadia	camomille	54b
26.	tarçin	tartchin	cannelle	55a
27.	kauçu	kaoutchou	caoutchouc	55b
28.	kebere	kébéré	câpre	56a
29.	havuc	havoudj	carotte	57a
30.	kereviz	kéréviz	céleri	59b
31.	kiraz	kiraz	cerise	61a
32.	fışne	fichné	ceriseanglaise	61a
33.	mantar	mantar	champignon	62a
34.	kendir	kéndir	chanvre	63a
35.	meşe	méché	chêne	65b
36.	kenevir	kénévir	chênevis	65b
37.	nohud	nohoud	poischiche	66b
38.	hindiba	hindiba	chicorée	66b
39.	radikya	radikia		
40.	lahana	lahana	chou	67b
41.	karnabehar	karnabéhar	chou- fleur	67b
42.	baldıran	balderan	ciguë	68b
43.	limon	limon	citron	69b

44.	koko	koko	coco	72a
45.	ayva	ayva	coing	73a
46.	hıyar	kheyar	concombre	79a
47.	kişniş	kichnich	coriandre	91a
48.	üves	uvés	corme	91a
49.	pambuk	pambouk	coton	93b
50.	kabak	kabak	course	95b
51.	kolokitya	kolokitia		
52.	kimyon	kimion	kumin	103a
53.	servi	sérvi	cyprés	103b
54.	dalya	dalia	dahlia	104a
55.	hurma	khourma	datte	105a
56.	abanoz	abanoz	ébène	145a
57.	ıspanak	espanak	épinard	165a
58.	diken	dikén	épine	165a
59.	fasulya	façoulia	faséole	176a
60.	rezene	rézéné	fenouil	177b
61.	raziyane	raziyané		
62.	bakla	bakla	fève	179a
63.	incir	indjir	figue	179b
64.	çilek	tchilék	fraise	184b
65.	ızmavula	ezmavoula	framboise	184b
66.	buğday	boughday	froment	186b
67.	hinta	hinta		
68.	ardıc	ardedj	genièvre	191a
69.	centiyana	djéntiana	gentiane	191a
70.	güşad	guchad		
71.	ıtır	eter	géranium	191b
72.	zencefil	zéndjéfil	gingembre	192a
73.	şebbuy	chébbouy	giroflée	192a
74.	palamud	palamoud	gland	192b

75.	nar	nar	grenade	195b
76.	gülhatem	gulkhatém	guimauve	197b
77.	ot	ot	herbe	200a
78.	hemel	hémél	houblon	203b
79.	zümbül	zumbul	jacinthe	225a
80.	yasemen	yacémén	jasmin	226a
81.	saz	saz	jonc	227a
82.	zeren	zérén	jonquille	227a
83.	fulya	foulia		
84.	hünnab	hunnab	jujube	228a
85.	laden	ladén	ladanum	230a
86.	tefne	téfné	laurier	232b
87.	zıkım	zekem	laurier-rose	232b
88.	lavanda	lavanda	lavande	232b
89.	nerdin	nérdin		
90.	mercimek	mérdjimék	lentille	233b
91.	yosun	yoçoun	lichen	235b
92.	leylak	léilak	lilas	236b
93.	keten	kétén	lin	236b
94.	zambak	zambak	lis	237b
95.	devm	dévm	lotus	239b
96.	türmus	turmous	lupin	240b
97.	kestane	késtané	marron	248a
98.	melisa	méliça	mélisse	251a
99.	kavun	kavoun	melon	251a
100.	batlican	batlidjan	melongène	251a
101.	nane	nané	menthe	252a
102.	hezardane	hézardané	mille-feuille	255b
103.	darı	dare	millet	255b
104.	erik	érik	mirabelle	257a
105.	hardal	khardal	moutarde	264a

106.	tut	tout	mûre	265b
107.	mercangûş	mérdjanguiouch	myosotis	266b
108.	nergis	nérguis	narcisse	267b
109.	zerren	zérrén		
110.	şalgam	chalgham	navet	268b
111.	muşmula	mouchmoula	nêfle	269b
112.	nilufer	niloufêr	nênufar	270a
113.	findık	fendek	noisette	271b
114.	ceviz	djéviz	noix	271b
115.	mazı	maze	noix de gale	271b
116.	karanfil	karanfil	oeillet	278a
117.	haşhaş	khachkhach	oeillette	278a
118.	soğan	soghan	ognon	278b
119.	zeytun (zeytin)	zéytoun (zéytin)	olive	279a
120.	afyun	afioun	opium	280b
121.	portukal	portoukal	orange	281a
122.	arpa	arpa	orge	282a
123.	sater	satêr	origan	282b
124.	palisandr	paliçandr	palissandre	287a
125.	karpuz	karpouz	pastêque	293b
126.	patat	patat	patate	294a
127.	şeftali	chéftali	pêche	296a
128.	midenüvas (magdanos)	midénuvas (maghdanos)	persil	301a
129.	fısdık	fesdek	pistache	306b
130.	armud	armoud	poire	312a
131.	prasa	praça	poireau	312a
132.	pazı	paze	poirée	312a
133.	bizelya	bizélia	petitpois	312a
134.	biber	bibêr	poivre	312a
135.	elma	élma	pomme	313a

136.	kınakına	kenakena	quinquina	334b
137.	turp	tourp	radis	336b
138.	üzüm	uzum	raisin	337b
139.	rezeda	rézéda	réséda	356a
140.	ravend	ravénd	rhubarbe	361b
141.	pirinc	pirindj	riz	363a
142.	erz	éřz		
143.	marul	maroul	romaine	363b
144.	biberine	bibéřiné	romarin	363b
145.	göl	gul	rose	364a
146.	verd	véřd		
147.	kamış	kamech	roseau	364a
148.	zafran	zafran	safran	367b
149.	zaferan	zaféřan		
150.	saparna	saparna	salsepareille	369a
151.	iskorçına	iskortchina	salsifis	369a
152.	çam	tcham	sapin	370b
153.	sanevber	sanéřbér		
154.	çavdar	tchavdar	seigle	374b
155.	sinameki	sinaméki	séné	376a
156.	susam	souçam	sésame	379a
157.	abdilleziz	abdilléřiz	souchet	386a
158.	kehrüba	kéřruba	succin	393b
159.	kehribar	kéřribar		
160.	summak	soummak	sumac	395a
161.	duhan	doukhan	Tabac	399a
162.	tirementin	tiréméřtin	térébinthine	406a
163.	çay	tchay	thé	408a
164.	tomates	tomatés	tomate	410b
165.	yonca	yondja	tréřle	418b
166.	lale	lalé	tulipe	423a

167.	vanilya	vanilia	vanille	428b
168.	varek	varék	varech	429a
169.	virunike	virouniké	véronique	434a
170.	burçak	bourtchak	vesce	435a
171.	sindiyan	sindiyan	yeuse	447b
172.	yükka	yukka	yucca	447b
173.	zivan	zivan	zizanie	447b

Sözlükte *yükka*, *virunike*, *varek*, *vanilya*, *tomates*, *tirementin*, *rezeda*, *kınakına*, *palisandr*, *kakauh*, *bergamot*, *ananas* gibi Batı dillerinden alıntı birçok bitki adı da yer almaktadır. Burada göze çarpan bir nokta Osmanlı Türkçesindeki alıntı kelimelerin sadece Farsça ve Arapçadan gelmediği, Batı dillerinden de birçok kelimenin, terimin alınmış olmasıdır. Bir başka ifadeyle dil, kelime hazinesinde bulunmayan kelimeleri ihtiyaç duyduğu zaman farklı dillerden alıp kullanmıştır.

Bu alıntı kelimeleri bir dejenarasyon olarak görmek yanlış olur. “Bir dil, yabancı bir dilin tesirinde kalabilir. Bu tesir, lügat hazinesinde, yani kelime sahasında kaldığı müddetçe ne kadar aşırı olursa olsun dil için tehlike teşkil etmez.” (Ergin, 2009: 24). Zaten bu alıntılar büyük ölçüde ses ve söyleyiş bakımından Türkçeleşmiş, dilin söz varlığına girmiş kelimelerdir.

1.2. Türemiş Yapılı Bitki Adları

Calfa Fransızca – Osmanlı Türkçesi Sözlüğü’nde kök veya gövdelerden türemiş sekiz Türkçe bitki adı tespit edilmiştir.

1.	sarmısak	sarmeçak	ail	10b
2.	gelincik	guéлиндjik	belette	38b
3.	kızılıcık	kezeldjek	cornouille	91b
4.	böhrüce ³	beuhrudjé	faséole	176a
5.	sarmaşık	sarmachek	lierre	236a
6.	küsme	kusmé	sensitive	376a
7.	tütün	tutun	tabac	399a
8.	sarılan	sarelan	volubile	443b

Sözlükte yer alan *küsme* günümüzde *küstümotu* diye bilinen bitkinin, *sarılan* ise bir *sarmaşık* türünün adı olarak kullanılmıştır. Türkçe kök ve gövdelere ekler getirilerek yapılmış bu kelimeler Türkiye Türkçesinde yer almayan, Osmanlı Türkçesi söz varlığına ait birer terimdir. Bu durum dilin yapı ve işleyişi içinde yeni kavramlara nasıl karşılık bulunabileceğini göstermesi açısından dikkat çekicidir.

³böhrüce<bögrülce< böğür

2. Birleşik Kelime Kuruluşunda Bitki Adları

Birleşik kelime kuruluşundaki bitki adları en az iki kelimenin anlam veya yapı bakımından birbirini tamamlamasıyla oluşmaktadır. *Calfa Fransızca-Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*'nde birleşik kelime kuruluşunda yüz yetmiş yedi bitki adı tespit edilmiştir. Bu bitki adları isim tamlaması, iyelik eksiz isim tamlaması, sıfat tamlaması, isim + sıfat-fiil, Farsça tamlama kuruluşunda bitki adları olarak alt başlıklara ayrılmıştır.

2.1. İsim Tamlaması Kuruluşunda Bitki Adları

Calfa Fransızca- Osmanlı Türkçesi Sözlüğü'nde isim tamlaması kuruluşunda yüz kırk altı bitki adı tespit edilmiştir. Bu bitki adlarının tamamı belirtisiz isim tamlaması şeklindedir. Bilindiği üzere Türkçede belirtili isim tamlamaları kalıcı isim olarak pek kullanılmaz.

1.	kayısı ağacı	kaïci aghadje	abricotier	2b
2.	sant ağacı	sant aghadje	acacias	3b
3.	mahon ağacı	mahon aghadje	acajou	3b
4.	ayı pençesi	aye péntchéci	acanthé	3b
5.	deniz yosulu	déniz youçoulou	alque	11b
6.	öd ağacı	eud aghadje	aloès	12b
7.	sabr otu	sabr otou	aloès	12b
8.	badem ağacı	badém aghadje	amandier	13a
9.	kadife çiçeyi	kadifé tchitchéyi	amarante	13a
10.	melayik otu	mélayik otou	angélique	15b
11.	meyve ağacı	méyvé aghadje	arbre à fruit	20a
12.	misk otu	misk otou	armoise	21a
13.	kızıl ağacı	kezel aghadje	aune	28a
14.	halıc ağacı	haledj aghadje	azerolier	32b
15.	kına çiçeyi	kena tchitchéi	balsamine	34b
16.	hind kamışı	hind kameche	bambou	34b
17.	muz ağacı	mouz aghadje	bananier	34b
18.	arnavut darısı	arnavout darece	blénoir	42b
19.	peygamber çiçeyi	péygambér tchitchéyi	bluet	43a

20.	süpürge otu	supurgué otou	bruyère	51a
21.	sığır dili	segher dili	buglose	51a
22.	kakouh ağacı	kakaouh aghadje	cacaotier	52a
23.	kahve ağacı	kahvé aghadje	caféier	53a
24.	kamelya çiçeyi	kamélia tchitchéyi	camélia	54a
25.	çan çiçeyi	tchan tchitchéyi	campanule	54b
26.	hind teresi	hind téréci	capucine	56a
27.	ağac kavunu	aghadj kavounou	cédrad	59b
28.	frenk maydanosu	frénk maydanoçou	cerfeuil	60b
29.	kiraz ağacı	kiraz aghadje	cerisier	61a
30.	fışne ağacı	fichné aghadje		
31.	deve dikenini	dévé dikéni	chardon	63b
32.	gölgen ağacı	gulguén aghadje	charme	64a
33.	çavuş üzümü	tchavouch uzumu	chassellas	64b
34.	ayrık otu	ayrek otou	chiendent	66b
35.	altun çiçeyi	altoun tchitchéyi	chrysanthème	68a
36.	limon ağacı	limon aghadje	citronnier	69b
37.	ayva ağacı	ayva aghadje	cognassier	72b
38.	hıyar fidanı	kheyar fidane	concombre	79a
39.	gelincik çiçeyi	guélindjik tchitchéyi	coquelicot	90a
40.	üves ağacı	uvé s aghadje	cormier	91a
41.	pambuk fidanı	pambouk fidane	cotonnier	93b
42.	su teresi	sou téréci	crésson	99a
43.	servi ağacı	sérv i aghadje	cyprés	103b
44.	yıldız çiçeyi	yelde z tchitchéyi	dahlia	104a
45.	hurma ağacı	khourma aghadje	dattier	105a

46.	girid otu	guirid otou	dictame	129b
47.	parmak otu	parmak otou	digitale	130b
48.	orman hurisi	orman hourici	dryade	142b
49.	abanoz ağacı	abanoz aghadje	ébènier	145a
50.	yebani gül ağacı	yébani gul aghadje	églantier	153a
51.	yeban gülü	yéban gulu	églantine	153a
52.	boynuz otu	boynouz otou	ellébore	154b
53.	sendeban ağacı	séndéban aghadje	érable	165b
54.	incir ağacı	indjir aghadje	figuier	179b
55.	eyreli otu	éyrélti otou	fougère	184a
56.	çilek fidanı	tchilék fidane	fraisier	184b
57.	ağac çileği	aghadj tchilégui	framboise	184b
58.	katır çiçeyi	kater tchitchéyi	genét	191a
59.	karenfil ağacı	karénfil aghadje	girofler	192a
60.	frenk üzümü	frénk uzumu	groseille	196b
61.	frenk üzümü fidanı	frénk uzumu fidane	groseillier	196b
62.	kayın ağacı	kaïn aghadje	hêtre	200b
63.	hasır otu	hacer otou	jonc	227a
64.	hünnab ağacı	hunnab aghadje	jujubier	228b
65.	sakız ağacı	sakez aghadje	lentisque	233b
66.	kaya sarmaşığı	kaïa sarmacheghe	liane	235a
67.	çadır çiçeyi	tchader tchitchéi	liseret	237b
68.	mısır buğdayı	mecer boughdaï	maïs	243a
69.	abdi selam otu	âbdi sélam otou	mandragore	245a
70.	keklik otu	kéklük otou	marjolaine	247b
71.	kestane ağacı	késtané aghadje	marronnier	248a

72.	ebem gömeci	ébém gueumédji	mauve	249b
73.	oğul otu	oghoul otou	mélisse	251a
74.	civan perçemi	djivan pértchémi	mille-feuille	255b
75.	yemen kahvesi	yémén kahvéci	moka	259a
76.	köpek üzümü	keupék uzumu	morelle	262a
77.	tut ağacı	tout aghadje	mûrier	265b
78.	hindistan cevizi	hindistan djévizi	muscade	266a
79.	mürr ağacı	murr aghadje	myrrhis	266b
80.	mersin ağacı	mérsin aghadje	myrte	266b
81.	muşmula ağacı	mouchmoula aghadje	nèfler	269b
82.	tütün fidanı	tutun fidane	nicotiane	271a
83.	çörek otu	tcheurék otou	nielle	271a
84.	findık ağacı	fendek aghadje	noisetier	271b
85.	ceviz ağacı	djéviz aghadje	noyer	274a
86.	sığır gözü	segher gueuzu	oeil-de-boeuf	278a
87.	afyon çiçeyi	afion tchitchéï	oeillette	278a
88.	zeytin ağacı	zéytin aghadje	olivier	279a
89.	portukal ağacı	portoukal aghadje	oranger	281a
90.	frenk arpası	frénk arpace	orgeperlé	282a
91.	ısırgan otu	ecerghan otou	ortie	283a
92.	kuzu kulağı	kouzou koulaghe	oseille	283b
93.	su söyüdü	sou seuyudu	osier	283b
94.	kâğıd sazi	kiaghed saze	papyrus	288b
95.	paskalya çiçeyi	paskalia tchitchéï	pâquerette	288b
96.	yer elması	yér élmace	patate	294a
97.	şeftali ağacı	chéftali aghadje	pêcher	296a

98.	kavak ağacı	kavak aghadje	peuplier	303a
99.	çam ağacı	tcham aghadje	pin	306a
100.	çınar ağacı	tchenar aghadje	platane	309a
101.	armud ağacı	armoud aghadje	poirier	312a
102.	biber fidanı	bibér fidane	poivrier	312b
103.	elma ağacı	élma aghadje	pommier	313b
104.	bal kabağı	bal kabaghe	potiron	316b
105.	semiz otu	sémiz otou	pourpier	317a
106.	ilkbihar çiçeyi	ilkbéhar tchitchéyi	primevère	323b
107.	göz bebeyi	gueuz bébéyi	prunelle	330a
108.	erik ağacı	érik aghadje	prunier	330a
109.	nüzle otu	nuzlé otou	pyrèthre	332b
110.	bayır turpu	bayer tourpou	raifort	337a
111.	misket üzümü	miskét uzumu	raisinmuscat	337b
112.	miyan kökü	miyan keuku	réglisse	348a
113.	frenk eriyi	frénk ériyi	reine-claude	348b
114.	düyün çiçeyi	duyun tchitchéyi	renoncule	352b
115.	gül ağacı	gul aghadje	rosier	364a
116.	sandal ağacı	sandal aghadje	sandal	369b
117.	ada çayı	ada tchaï	sauge	371a
118.	söyüd ağacı	seuyud aghadje	saule	371a
119.	uyuz otu	ouyouz otou	scabieuse	372a
120.	dul çiçeyi	doul tchitchéi		
121.	ada soğanı	ada soghane	scille	373a
122.	ay çiçeyi	ay tchitchéi	soleil	383a
123.	şeker kamışı	chékér kameche	canne à sucre	393b

124.	mürver ağacı	murvér aghadje	sureau	396b
125.	mürver çiçeyi	murvér tchitchéï		
126.	yeban inciri	yéban indjiri	sycomore	398b
127.	yeban inciri ağacı	yéban indjiri aghadje	sycomore	398b
128.	hind huması	hind khoumace	tamarin	400b
129.	temri hindi ağacı	témri hindi aghadje	tamarinier	400b
130.	ilgun ağacı	ilghoun aghadje	tamaris	401a
131.	tirementin ağacı	tiréméntin aghadje	térébinthe	406a
132.	kekik otu	kékik otou	thym	408b
133.	ohlamur ağacı	ohlamour aghadje	tilleul	409a
134.	frenk patlicanı	frénk patlidjane	tomate	410b
135.	beyaz kavak ağacı	béïaz kavak aghadje	tremble	418b
136.	kına ağacı	kena aghadje	troène	421a
137.	domuz elması	domouz élmace	truffe	422b
138.	arslan pençesi	arslan péntchéci	tussilage	423b
139.	kedi otu	kédi otou	valériane	427b
140.	deniz yosunu	déniz yoçounou	varech	429a
141.	güvercin otu	guvérdjin otou	verveine	435a
142.	yara otu	yara otou	vulnéraire	446b
143.	tilki kuyruğu	tilki kouyroughou	vulpin	446b
144.	pernar ağacı	pérnar aghadje	yeuse	447b
145.	amerika kara ağacı	amérika kara aghadje	ypéreau	447b
146.	delice otu	délidje otou	zizanie	447b

Türkiye Türkçesinde bir bitki ve bu bitkinin meyvesi aynı kelime ile ifade edilir. Mesela *kiraz* kelimesi hem bitkinin kendisini hem de bu bitkinin meyvesini karşılamak için kullanılır. Fakat sözlükte yer alan Türkçe bitki adlarında bitkinin kendisi ve meyvesi için farklı kelimeler kullanılmıştır. Bitki için *kayısı ağacı*, bu bitkinin/ağacın meyvesi

için ise *kayisi* kelimesinin kullanılması gibi. Bu durum hemen hemen meyvesi olan bütün bitkiler için geçerlidir.

Sözlükteki böyle kullanımların Fransızca etkisi ile ortaya çıktığı da düşünülebilir. Nitekim Fransızcada da bitki ve meyvesi farklı kelimelerle ifade edilmektedir. Mesela *abricot: kayisi, abricotier: kayisi ağacı...*

Günümüz Türkçesinde *servi, çınar, kayın, söyüd* gibi bitki adlarının sözlükte *servi ağacı, çınar ağacı, kayın ağacı, söyüd ağacı* gibi isim tamlaması kuruluşunda olması dikkat çekici bir durumdur.

Sözlükte geçen *göz bebeyi* küçük bir erik türünün adı olarak kullanılmıştır. Bu adlandırma Osmanlı Türkçesine mahsus bir kullanımdır, Türkiye Türkçesinde görülmez. Yine aynı şekilde sözlükte yer alan *sant ağacı, orman hurisi, kâğıd sazi, paskalya çiçeği, mürr ağacı, hindhuması, Amerika kara ağacı* gibi belirtisiz isim tamlaması kuruluşundaki bitki adları da Osmanlı Türkçesine özgüdür, Türkiye Türkçesi söz varlığında yer almaz.

Belirtisiz isim tamlaması kuruluşunda bitki adlarında tamlamayı oluşturan ikinci kelime yani tamlanan *ağaç, çiçek, ot* gibi adlardan oluşmaktadır. 56 tamlamada *ağaç*, 23 tamlamada *ot*, 17 tamlamada ise *çiçek* adı geçmektedir. Buradan hareketle Türkçede bitkilerin *ağaç, ot* ve *çiçek* olmak üzere üç ana kategoride adlandırıldığı görülebilir.

2.2. İyelik Eksiz İsim Tamlaması Kuruluşunda Bitki Adları

Calfa Fransızca- Osmanlı Türkçesi Sözlüğü'nde iyelik eksiz isim tamlaması kuruluşunda beş bitki adı tespit edilmiştir. Bu tür bitki adları belirtisiz isim tamlamasının sonundaki iyelik ekinin çeşitli sebeplerden düşmesi sonucu oluşur.

1.	gece sefa	guédjé séfa	belle-de-nuit	38b
2.	gündüz sefa	gunduz séfa	belle-de-jour	38b
3.	arpacık soğan	arpadjek soghan	échalote	146a
4.	dragani kiraz	draghani kiraz	guigne	197b
5.	rokka salata	rokka salata	roquette	364a

Bu şekildeki yapılar Türkçe isim tamlaması kuruluşuna uymaz. “...*şuursuzca kullanılan bu yanlış şekiller her yerde ve her zaman hemen hemen tamamiyle azlıklardan gelen yabancı tesirlerden doğmuştur.*” (Ergin, 2009: 384).

2.3. Sıfat Tamlaması Kuruluşunda Bitki Adları

Calfa Fransızca-Osmanlı Türkçesi Sözlüğü'nde sıfat tamlaması kuruluşunda on sekiz bitki adı tespit edilmiştir.

1.	ak diken	ak dikén	aubépine	27a
2.	mavi zembak	mavi zémbak	iris	224a
3.	gök susen	gueuk soucén		
4.	top salata	top salata	laitue	230b
5.	yelpaze yapraklı hurma ağacı	yélpazé yaprakle khourma aghadje	latanier	232a

6.	acı bakla	adje bakla	lupin	240b
7.	acıbadem	adjebadém	macaron	241a
8.	kaba yonca	kaba yondja	luzerne	241b
9.	kara çam	kara tcham	mélèze	251a
10.	sarı papadya	sare papadia	oeil-de-boeuf	278a
11.	kara ağac	kara aghadj	orme	283a
12.	küçük kara ağac	kutchuk kara aghadj	ormeau	283a
13.	ak ağac	ak aghadj	orne	283a
14.	hercai benefşe	hêrdjaï bënëfché	pensée	298a
15.	kabuksuz arpa	kabouksouz arpa	orgeperlé	300a
16.	bac biber	badj bibér	piment	306a
17.	salkım söyüd	salkem seuyud	saulepleureur	371a
18.	ak toz	ak toz	tremble	418b

Sıfat tamlaması kuruluşundaki bitki adları aslında bir bitkinin özel bir türünü belirtmektedir. Mesela *ak, mavi, gök, kara, sarı* gibi kelimelerin sıfat olarak kullanıldığı bitki adları aynı bitkinin özel bir türünü ifade etmektedir.

Sözlükte yer alan *top salata* tamlaması *marul* diye bilinen bitkinin, *ak toz* tamlaması ise bir *kavak* türünün adıdır. Burada dikkat çeken nokta bu adlandırmaların Türkiye Türkçesinde olmayıp Osmanlı Türkçesinde olmasıdır. Yine benzer şekilde *mavi zembak, kaba yonca, kabuksuz arpa, bac biber, küçük kara ağac* gibi sıfat tamlaması kuruluşundaki bitki adları Calfa Sözlüğü'nde yer alan Osmanlı Türkçesi söz varlığına ait terimlerdir. Bu terimlerin Türkiye Türkçesinde kullanılmadığı görülmektedir.

Sözlükte sıfat tamlamasıyla kurulmuş bitki adlarında dikkat çeken başka bir husus da sıfat olan kelimelerin niteleme sıfatı olmasıdır. Bu durum niteleme sıfatlarıyla kurulan tamlamaların kalıcı isim olmaya daha elverişli olduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

2.4. İsim + Sıfat-Fiil Kuruluşunda Bitki Adları

Calfa Fransızca-Osmanlı Türkçesi Sözlüğü'nde isim + sıfat-fiille kurulmuş üç bitki adı tespit edilmiştir.

1.	kuş konmaz	kouch konmaz	asperge	23a
2.	kan kurudan	kan kouroudan	mandragore	245a
3.	karga büken	kargha bukén	noix vomique	444a

Bu üç bitki adında geniş zaman sıfat-fiil eki kullanılmıştır. Bu kuruluşdaki bitki adları aslında isim tamlamasındaki tamlanan kısmın düşmesi veya kullanılmamasıyla oluşmuştur: *Kuş konmaz (otu), kan kurudan (otu)...*

2.5. Farsça Tamlama Kuruluşunda Bitki Adları

Calfa Fransızca-Osmanlı Türkçesi Sözlüğü'nde Farsça tamlama kuruluşunda beş bitki adı tespit edilmiştir.

1.	lisani serv	liçani sérv	bourrache	47a
2.	sani servi	sani sérv		
3.	servi azad	sérv	cédre	59b
4.	ayni sefa	aïni séfa	souci	386a
5.	temri hindi	témri hindi	tamarin	400b

Calfa Sözlüğü'nde tespit edilen üç yüz elliden fazla bitki adı arasında yabancı tamlama kuruluşundaki bitki sayısının oranı yüzde ikiyi bile bulmamaktadır. Sanılanın aksine Osmanlı Türkçesinde, özellikle de bitki adlarında yabancı tamlamalar cüzi orandadır.

Sözlükte geçen *ayni sefa* ve *temri hindi* gibi kullanımlar zamanla *gece sefası* ve *demirhindi* şekline dönüşerek Türkçeleşmiştir. Bu durum dilin, bünyesindeki yabancı unsurları kendi yapısına, işleyişine ve söyleyişine uydurma gayreti içinde olduğunu göstermesi bakımından dikkat çekicidir.

SONUÇ

Calfa Fransızca- Osmanlı Türkçesi Sözlüğü'nde geçen bitki adlarını ve kuruluş biçimlerini incelediğimizde bu adların hemen hemen yarısının tek kelimedenden, diğer yarısının da birleşik kelimelerden oluştuğu görülmektedir. Yabancı tamlamalarla kurulmuş bitki adı sayısı sadece beştir. Bu durum Osmanlı Türkçesinin bilinenin/sanılanın aksine Arapça ve Farsça etkisinden oldukça uzak olduğunu göstermektedir. Zeynep Korkmaz, Osmanlı Türkçesinin dil yapısının bugünkü Türkçenin dil yapısından Arapça ve Farsça kelimelerin çokluğu, bu dillere ait gramer kurallarının ve tamlamalarının yoğunluğu ile ayrıldığını dile getirmektedir (1995: 703). Fakat *Calfa Sözlüğü'nde* tespit edilen üç yüz elliden fazla bitki adı arasında yabancı tamlama kuruluşundaki bitki sayısının oranı yüzde ikiyi bile bulmamaktadır.

Eserde geçen üç yüz elliden fazla Türkçe bitki adından yüz yetmiş ikisi kelime birleştirme yoluyla, sekizi ise kelimelere getirilen yapım ekleriyle türetilmiştir. Bu durum, eklemeli bir dil olmasına rağmen Türkçede bitki adlarına karşılık bulunurken kelime birleştirme yolunun daha fazla kullanıldığını göstermektedir.

Calfa Sözlüğü'nde isim tamlaması kuruluşundaki *gece sefa*, *gündüz sefa* gibi bazı bitki adlarında iyelik ekinin kullanılmadığı görülmektedir. Günümüzde de *Kadıköy*, *Galatasaray*, *Beşiktaş* gibi birçok örnekte görülen böyle yapıların sadece Türkiye Türkçesine özgü olmayıp Osmanlı Türkçesine dayandığı anlaşılmaktadır.

Sözlükte yer alan *akasya*, *bergamot*, *lavanta*, *kınakına*, *rezeda*, *kebere* gibi bitki adları Batı dillerinden alıntıdır. Bu durum Osmanlı Türkçesinde alıntı kelimelerin sadece Farsça ve Arapça gibi İslam dairesinde şekillenen dillerden gelmediği, Batı dillerinden de birçok kelimenin, terimin alınmış olduğunu göstermektedir. Bir başka ifadeyle dil, kelime hazinesinde bulunmayan kelimeleri ihtiyaç duyduğu zaman farklı dillerden alıp kullanmıştır.

Türkiye Türkçesinde bitki ve meyvesinin adı aynı kelimeyle kullanım bulurken *Calfa Sözlüğü'nde* farklı kelimelerle ifade edilmektedir. Türkiye Türkçesinde *kiraz*, hem bitki adı hem de bu bitkinin meyvesinin adıdır. Fakat *Calfa Sözlüğü'nde* meyvenin adı *kiraz*,

bitkinin adı ise *kiraz ağacı* olarak geçmektedir. Yine bu şekilde *muz, armut, incir* gibi kelimeler sadece meyve kavramını karşılamaktadır. Bu durum zaman zaman anlam karışıklığına sebebiyet vermektedir. Sözlükte bitki adlandırmasında takip edilen yöntemle anlam karışıklığı giderilmiş olmaktadır.

Calfa Fransızca-Osmanlı Türkçesi Sözlüğü'nde yer alan bitki adlarının büyük çoğunluğunun Türkiye Türkçesinde de kullanıldığı görülmektedir. Bu durum Türkiye Türkçesinin, bitki adlarında Osmanlı Türkçesinin söz varlığını koruduğunu göstermektedir.

Türkçenin, türetme olanakları ve doğurganlığı, bu dilin söz varlığında, en eski metinlerde de görülen bir zenginliğe yol açmıştır (AKSAN, 1998: 3. Cilt: 43). *Calfa Sözlüğü'nde* de *sarılan, küsme; ak toz, top salata, kaba yonca; hind huması, kâğıd sazi, orman hurisi* gibi farklı yöntemlerle kurulmuş birçok bitki adı vardır. Dilin kendi imkânlarıyla bulunmuş bu terimlerin varlığı Osmanlı Türkçesinin üretme gücünün, yeni kavramlara karşılık bulmadaki çabasının somut neticesidir. Yani genel kanının aksine Osmanlı Türkçesi çok canlı, dinamik ve üretken bir yapıya sahiptir.

Türkçenin varlığı ve geleceği için başlangıçtan itibaren tarihî sözlüklerde ve metinlerde geçen Türkçe bitki adlarının ortaya çıkarılması, bunların derlenip toparlanması ve kapsamlı bir Türkçe bitki adları sözlüğünün hazırlanması gerekmektedir. Böyle çalışmalar Türkiye Türkçesinin üzerinde yükseldiği, temellendiği, beslendiği zemini daha iyi anlamamıza, değerlendirmemize katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Alkayış, M. F. (2007). *Türkiye Türkçesinde Bitki Adları* (Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi). Kayseri.
- Ayverdi, İ. (2005). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük* (3 Cilt). İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- Baytop, T. (2015). *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 4. Baskı.
- Bianchi, T. X. (1831). *Vocabulaire Français-Turc*. Paris.
- Calfa, A. (1869). *Dictionnaire De Poche Français-Turc*. Paris: Quatrième Édition.
- Devellioğlu, F. (1988). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Ankara: Aydın Kitabevi, 8. Baskı.
- Erciyas, O. (2011). Osmanlı'da Batı Dillerine Ait Sözlükler. *EUL Journal of Social Sciences* (2:2) *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, December-Aralık.
- Ergin, M. (2009). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Gülensoy, T. (2007). *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü. Etimolojik Sözlük Denemesi-I*, Ankara: TDK Yayınları: 911.
- Gürlek, M. (2001). 'Alâ'im-i Cerrâhîn'de Geçen Bitki Adları. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 7, Aralık, s. 123-145.
- Hindoglu, A. (1831). *Dictionnaire Abrégé Français-Turc*. Vienne.
- Korkmaz, Z. (1995). *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları: 629.
- Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 3. Baskı.
- Küçükler, P. (2010). Lügat-i Müşkilât-ı Eczâ'da Türkçe Bitki Adları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*, Volume 3/11 Spring.
- Muallim Naci. (2009). *Lügat-i Nâci*. Hazırlayan: Prof. Dr. Ahmet Kartal, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 1. Baskı.
- Mütercim Asım Efendi (2000). *Burhân-ı Katı*. (Hazırlayan: M. Öztürk, D. Örs), Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Önler, Z. (1990). XIV. ve XV. Yüzyıl Anadolu Türkçesi Botanik Terimleri. *Journal of Turkish Studies, (Fahir İz Armağanı I)*, Volume 14, Harvard, s.357-392.

- Önler, Z. (2004). XIV- XV. Yüzyıl Tıp Metinlerinde Türkçe Bitki Adları. *Kebikeç*, s. 18, İstanbul: 273-301.
- Örnekleriyle Türkçe Sözlük (1995). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Öztürk, F. (2005). Kutadgu Bilig'de Bitki Adları. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi / Journal of Turkish World Studies*, Cilt: VI, Sayı 1, Sayfa: 201-208, İzmir.
- Rhasis, G. (1828). *Vocabulaire Français-Turc*. Petersbourg.
- Şahin, H. (2007). Cami'ü'l-Fürs Örneğinde XVI. Yüzyıl Bitki İsimleri. *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/2 Spring, (s.570-602).
- Şemsettin Sami (2015). *Kamus-ı Türkî*. Hazırlayan: Paşa Yavuzarslan, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Uç, T. (2009). Kıbrıs Ağzı Bitki Adları (I). *Türk Dilleri Araştırmaları*, 19, 167-184.
- Türk Dil Kurumu (TDK). *Güncel Türkçe Sözlük*.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.59c56d86ade397.50563332 (Son erişim tarihi:11.11.2017)
- Türk Dil Kurumu (TDK). *Büyük Türkçe Sözlük*.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.59c56d67ce7104.75880897 (Son erişim tarihi:11.11.2017)